

« اعراب فرعی بالحركة »

به جای حرکت های اصلی ، حرکت دیگری جانشین می شود و تنها در دو نوع کلمات عربی می آید

1- جمع مؤنث سالم : (رفع) اعراب اصلی (جاء ت مسلمات) // (جر) اعراب اصلی (سلمتُ علی طالبات)

اما نصب نمی گیرد و به جایش می گیرد ، به همین خاطر به آن اعراب فرعی بالحركة می گویند . رأيتُ الطالبات

توجه : جمع مؤنث سالم در حالت نصبی و جرّی می گیرد که در حالت جرّی اعراب آن اصلی و در حالت نصبی فرعی بالحركة می باشد . هذا دفترُ الطالبات // إن الحسنات يُذهبن السيئات

2- ممنوع من الصّرف :

ششمین تجزیه و تحلیل اسم : اسم معرب به (منصرف و ممنوع من الصّرف) تقسیم می شود.

منصرف : اسم معربی است که تنوین و همه ی حالت های اعرابی را می گیرد.

ممنوع من الصّرف : اسم معربی است که تنوین نمی گیرد و در حالت جرّی فتحه جانشین کسره می شود که به آن اعراب فرعی بالحركة می گویند و تنها دو حرکت (-ُ -َ) می گیرد.

طریقه ی تشخیص : اصل در اسم های معرب منصرف است بنابراین اسم های غیر منصرف را یاد گرفته اگر اسمی جزء موارد ممنوع من الصّرف نباشد حتماً منصرف است.

اسم های ممنوع من الصّرف عبارتند از :

۱- ممدود الآخر : زهراء - خنساء

۲- جمع منتهی الجموع : جمع مکسری است که بعد از الف وسط ۲ یا ۳ حرف آید و مهم ترین وزن هایش (مفاعل - مفاعیل - فواعل - فواعیل - أفاعل - أفاعیل) است.

۳- کلماتی که بر وزن (أفعال) باشند مانند : أحمر - أفضل

۴- علم مؤنث (نام خانم ها) فاطمة - سارا

توجه : (شجرة - بقرة - و...) مؤنث هستند ولی چون علم نیستند منصرف هستند.

۵- نام شهر ها و کشورها و قاره ها (زیرا علم مؤنث هستند) ایران - لندن

۶- علم أعجمی (نام های غیر عربی) بنا بر این قاعده نام مبارک همه ی پیامبران ممنوع من الصّرف هستند چون غیر عرب هستند به جز هفت پیامبر که نام مبارکشان منصرف است زیرا که عربند و منصرف که عبارتند از : محمد (ص) -

شعیب (ع) - صالح (ع) - شیث (ع) - هود (ع) - نوح (ع) - لوط (ع) .

نکته : اسم ممنوع من الصّرف در موارد زیر کسره را می پذیرد و در حالت جرّی اعرابش اصلی می شود .

1- اگر (ال) بگیرد . عبادة الزّهراء - دیوان الخنساء محترم.

2- اگر مضاف شود و بعدش مضاف الیه قرار گیرد . من أفضل النّاس - من اکبر معادن ایران.

اسم های ممنوع من الصّرف : رفع ضمّه (اصلی) : (جاء يوسف) // نصب فتحه (اصلی) : (رأيتُ إبراهيم) // اما در حالت جرّی کسره نمی گیرد و به جایش فتحه می گیرد که اعراب فرعی بالحركة می شود : سلمتُ علی مریم.

توجه : ممنوع من الصّرف در حالت نصبی و جرّی فتحه می گیرد که در حالت نصب اصلی و در حالت جرّی فرعی بالحركة می شود . سلمتُ علی زینب // رأيتُ اسماعیل